

«Այբ» ավագ դպրոց

ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ

Քննաշրջան՝ 2025 թ., ապրիլ
Տևողություն՝ 1 ժամ 15 րոպե
Հավելյալ նյութ՝ Պատասխանների գրքույկ

ՈՒՇԱԴԻՐ ԿԱՐԴԱԼ ԱՅՍ ՈՒՂԵՑՈՒՅՑԸ

Անհրաժեշտ է հետևել Պատասխանների գրքույկի կազմին գրված ցուցումներին:

Գրել մուգ կապույտ կամ սև գրիչով:

Քննության վերջում բոլոր թղթերը հավաքել և հանձնել մեկ տրցակով:

Յուրաքանչյուր հարցի հնարավոր առավելագույն միավորը նշված է հարցի վերջում՝ աջ կողմում:

Հարցերի միավորների ընդհանուր քանակը 32 է:

Այս փաստաթուղթը բաղկացած է 7 տպագիր և 1 դատարկ էջերից:

ՀԱՅՈՑ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ (20 ՄԻԱՎՈՐ)

Ուշադրություն. Հայոց պատմություն բաժնում ներառված է 4 թեմա, յուրաքանչյուր շրջափուլից՝ մեկական թեմա՝ բաղկացած երկու հարցից: Ընտրել ք թեմաներից ցանկացած երկուսը և պատասխանել ք հարցերին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՀԻՆ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

ԹԵՄԱ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՐՏԱՇԵՍՅԱՆ ԹԱԳԱՎՈՐՈՒԹՅՈՒՆԸ: (10 ՄԻԱՎՈՐ)

1. Թվարկեք և բացատրեք Արտաշես Ա թագավորի իր իշխանությունը ամրապնդելու և օրինական դարձնելու երկու քայլեր:
2. Բացատրեք Արտաշես Ա թագավորի երկու բարեփոխում, որոնցից մեկը ուղղված էր երկրի ներսում հասարակական համերաշխության ամրապնդմանը, մյուսը՝ պաշտպանունակության բարձրացմանը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՄԻՋԻՆ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

ԹԵՄԱ՝ ԿԻԼԻԿՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ: (10 ՄԻԱՎՈՐ)

1. Թվարկեք 1254 թ.հայ-մոնղոլական դաշինքի կետերը, բացատրեք դրա դրական ու բացասական կողմերը Կիլիկյան Հայաստանի համար:
2. Բացատրեք Կիլիկիայի հայկական թագավորության անկման մեկ արտաքին և երկու ներքին պատճառ:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՆՈՐ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

ԹԵՄԱ՝ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿԵՐՏՈՒՄԸ: (10 ՄԻԱՎՈՐ)

1. Նկարագրեք 1918 թ.Մայիսյան հերոսամարտերի երկու ճակատամարտեր, բացատրեք դրանցում հայկական բանակի հաղթանակի երեք պատճառ:
2. Ներկայացրեք Հայաստանի Առաջին հանրապետության 2 ներքին խնդիրներ, գնահատեք դրանց լուծման ուղղությամբ կատարված քայլերի հաջողությունը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ ՆՈՐԱԳՈՒՅՆ ԴԱՐԵՐՈՒՄ

ԹԵՄԱ՝ ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԸ: (10 ՄԻԱՎՈՐ)

1. Ներկայացրեք Հայաստանի խորհրդայնացման ընթացքը, բացատրեք դրա երկու պատճառ:
2. Ներկայացրեք և բացատրեք խորհրդային շրջանում Հայաստանի երկու հաջողած և մեկ ձախողված ոլորտ:

ՀԱՄԱՇԽԱՐՀԱՅԻՆ ՊԱՏՄՈՒԹՅՈՒՆ (12 ՄԻԱՎՈՐ)

Ուշադրություն. Համաշխարհային պատմության բաժնում հարկավոր է պատասխանել երկու առաջադրանքի: Առանց շտապելու կարդացե՛ք և ուսումնասիրե՛ք բերված աղբյուրները: Պատասխանե՛ք հարցերին՝ հիմնավորելով տրված աղբյուրներում առկա փաստերով:

ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔ 1 (6 ՄԻԱՎՈՐ)

Աղբյուր Ա

Նկարը Մեյձիի դարաշրջանի ճապոնացի նկարիչ Կասայ Տորաջիրոյի՝ քրոմոլիթոգրաֆին¹ է, ստեղծված 1904թ.: Վերնագրված է «Ճշմարիտ զեկույց Լյուշունի մեծ ծովային ճակատամարտի մասին. թիվ երկու»: Ներքևում գրված է ռուսական ռազմանավերի կորուստը:

Պատկերված է Պորտ Արթուրի (չին.՝ Լյուշուն) 1904 թվականի փետրվարի 8–9-ը տեղի ունեցած ճակատամարտը, որը նշանավորում է ռուս-ճապոնական (1904-1905թթ.) պատերազմի սկիզբը: Ճապոնական ռազմանավերի գիծը, որը տեղակայված է աջ կողմում, կրակում և խորտակում է ձախ կողմում գտնվող ռուսական ռազմանավերը:

¹ Քրոմոլիթոգրաֆիան (Chromolithography) բազմագույն տպագրության տեխնիկա է, որը զարգացել է XIX դարի կեսերին: Այն լիթոգրաֆիայի (քարատպության) զարգացած տարբերակն է, որտեղ յուրաքանչյուր գույն տպվում է առանձին քարե կամ մետաղական տպատախտակի միջոցով:

Աղբյուր Բ

Հատվածներ Ռուսաստանի Նիկոլայ II ցարի՝ 1905թ. հոկտեմբերի 17-ի «Պետական կարգի կատարելագործման մասին» հրովարտակից.

1. Շնորհել բնակչությանը քաղաքացիական ազատության անսասան սկզբունքները՝ անձի անձեռնմխելիություն, խղճի, խոսքի, հավաքների և միությունների ազատություն:
2. ...Դումային² մասնակցությանը ներգրավել...բնակչության այն դասերը, որոնք ներկայումս բոլորովին զրկված են ընտրական իրավունքից...
3. Որպես անսասան կանոն հաստատել՝ ոչ մի օրենք չի կարող ուժ ստանալ առանց Պետական դումայի հավանության:
Կոչ ենք անում Ռուսաստանի բոլոր հավատարիմ զավակներին՝ հիշել իրենց պայքարը հայրենիքի համար, օգնել այս չլսված խռովությունը դադարեցնելու և մեզ հետ միասին լարել ողջ ուժերը՝ հարազատ հողի վրա հանգստությունն ու խաղաղությունը վերականգնելու համար:

Հարց 1. Օգտվելով աղբյուր Ա-ի, աղբյուր Բ-ի տեղեկություններից և Ձեր գիտելիքներից բացատրեք թե ի՞նչ պատճառահետևանքային կապ էք տեսնում ռուս-ճապոնական պատերազմի և Նիկոլայ II ցարի՝ 1905թ. հոկտեմբերի 17-ի «Պետական կարգի կատարելագործման մասին» հրովարտակի միջև:

Հարց 2. Օգտվելով աղբյուր Ա-ից և Ձեր գիտելիքներից՝ ներկայացրեք, բացատրեք թե ինչու՞ և ինչպե՞ս է ճապոնիան XIX դարի վերջ և XX դարի սկզբին դարձել Արևելքի առաջին արդիականացած երկիրը: Ներկայացրեք արդիականացման արդյունքում առնվազն մեկ ներքին, մեկ արտաքին ձեռքբերում/հաղթանակ:

---

² Դուման պետական կամ տեղական խորհրդատվական օրենսդիր մարմին է Ռուսաստանում:

Աղբյուր Ա.

Հատվածներ ԱՄՆ-ում Խորհրդային Միության դեսպան Նիկոլայ Նովիկովի գրությունից գրված՝ 1946 թվականի սեպտեմբերի 27-ին, որը հայտնի է որպես «Նովիկովի հեռագիր»: Հեռագիրն ուղղված է Խորհրդային Միության ղեկավարությանը:

ԱՄՆ արտաքին քաղաքականությունը, որն արտացոլում է ամերիկյան մենաշնորհային կապիտալի իմպերիալիստական միտումները, հետպատերազմյան շրջանում բնութագրվում է համաշխարհային տիրապետության ձգտումով: ... Այս արտաքին քաղաքականության ծառայության են դրված ամերիկյան դիվանագիտության, բանակի, ավիացիայի, նավատորմի, արդյունաբերության և գիտության բոլոր ուժերը:

...ԽՍՀՄ-ը ներկայումս ունի շատ ավելի ամուր միջազգային դիրքեր, քան նախապատերազմյան շրջանում: Խորհրդային զենքի պատմական հաղթանակների շնորհիվ Խորհրդային զինված ուժերը տեղակայված են Գերմանիայի և նախկին թշնամի այլ երկրների տարածքում՝ երաշխիք տալով, որ այդ երկրները կրկին չեն օգտագործվի ԽՍՀՄ-ի վրա հարձակվելու համար: Նախկին թշնամի երկրներում, ինչպիսիք են Բուլղարիան, Ֆինլանդիան, Հունգարիան և Ռումինիան, ժողովրդավարական սկզբունքներով նրանց վերակազմավորման արդյունքում ստեղծվեցին վարչակարգեր, որոնք իրենց առջեւ խնդիր դրեցին ամրապնդել և պահպանել բարեկամական հարաբերությունները Խորհրդային Միության հետ: Կարմիր բանակի կողմից կամ դրա օգնությամբ ազատագրված սլավոնական երկրներում՝ Լեհաստանում, Չեխոսլովակիայում և Հարավսլավիայում նույնպես ստեղծվեցին և ամրապնդվեցին ժողովրդավարական վարչակարգեր՝ հարաբերություններ պահպանելով Խորհրդային Միության հետ բարեկամության և փոխօգնության պայմանագրերի հիման վրա:

Աղբյուր Բ.

Հատվածներ Խորհրդային միությունում ԱՄՆ դեսպանատան քարտուղար Ջորջ Քենանի գրությունից, որը հայտնի է «Երկար հեռագիր» անունով, գրված՝ 1946 թվականի փետրվարի 22-ին: Հեռագիրը ուղղված է ԱՄՆ պետքարտուղարին՝ ԽՍՀՄ պետության բնույթի և քաղաքականության երկար վերլուծությամբ:

...Ռուսները եռանդորեն կձգտեն զարգացնել խորհրդային ներկայությունը և պաշտոնական կապերը այն երկրներում, որտեղ նրանք տեսնում են արևմտյան ուժային կենտրոնների դեմ հակազդելու մեծ հնարավորություններ: Սա վերաբերում է այնպիսի երկրների, ինչպիսիք են Գերմանիան, Արգենտինան, Մերձավոր Արևելքի երկրները և այլն:

...Այն երկրներում, որտեղ առանձին կառավարություններ կանգնած են խորհրդային նպատակների ճանապարհին, ճնշում կգործադրվի նրանց պաշտոնականության համար: Դա կարող է տեղի ունենալ, երբ կառավարությունները ուղղակիորեն հակադրվում են խորհրդային արտաքին քաղաքականության նպատակներին (Թուրքիա, Իրան), որտեղ նրանք փակում են իրենց տարածքները կոմունիստների ներթափանցման դեմ (Շվեյցարիա, Պորտուգալիա), կամ որտեղ նրանք չափազանց ուժեղ մրցակցում են, ինչպես Անգլիայի Լեյբորիստական³ կառավարությունը...:

...Մենք պետք է ձևակերպենք և առաջ քաշենք այլ ազգերի համար շատ ավելի դրական և կառուցողական պատկեր այնպիսի աշխարհի մասին, որը մենք կցանկանայինք տեսնել, քան առաջ ենք քաշել անցյալում: ...Շատ ազգեր, առնվազն Եվրոպայում, հոգնած և վախեցած են անցյալի փորձառությունից և ավելի քիչ հետաքրքրված են վերացական ազատությամբ, քան անվտանգությամբ:

Վերջապես մենք պետք է բավարար քաջություն և ինքնավստահություն ունենանք՝ հավատարիմ մնալու մեր սեփական քաղաքական մեթոդներին և մարդկային հասարակության մասին մեր պատկերացումներին: Ի վերջո, ամենամեծ վտանգը, որը կարող է սպառնալ մեզ խորհրդային կոմունիզմի խնդրին դիմակայելիս, այն է, որ մենք կարող ենք նմանվել նրանց, ում հետ բախվում ենք:

Հարց 1. Օգտվելով աղբյուր Ա-ի, աղբյուր Բ-ի տեղեկություններից և Ձեր գիտելիքներից թվարկե՛ք և բացատրե՛ք Երկրորդ համաշխարհային պատերազմից հետո ԱՄՆ-ի և ԽՍՀՄ-ի միջև հարաբերությունների սրման պատճառները (առնվազն երկուսը): Ինչպե՞ս, ո՞ր ոլորտներում էին դրանք դրսևորվում:

Հարց 2. Օգտվելով Ձեր գիտելիքներից՝ նշե՛ք, թե ինչպես էին անդրադառնում ԽՍՀՄ-ի և ԱՄՆ-ի հակասությունները այլ երկրների վրա: Համառոտ ներկայացրե՛ք նվազագույնը երկու օրինակ:

³ «Լեյբորիստ» բառը ծագում է անգլերեն Labour (աշխատանք) բառից: Լեյբորիստական կառավարությունը Մեծ Բրիտանիայում ձևավորվում է Լեյբորիստական կուսակցության (Labour Party) կողմից: Այն սոցիալ-դեմոկրատական քաղաքական ուժ է, որը պաշտպանում է աշխատավորների իրավունքները, արդարությունը և պետության ներգրավվածությունը տնտեսության մեջ:

